

Obductie

Informatie voor nabestaanden

Inleiding

Als iemand uit uw naaste omgeving is overleden heeft u het recht om obductie te laten verrichten. Als de behandelend medisch specialist u vraagt of u dit wilt, roept dit echter vaak ook andere vragen op zoals: 'Wat is eigenlijk een obductie?' en 'Wat gebeurt er dan precies?'. De omstandigheden waarin verdriet of andere emoties overheersen, maken het soms moeilijk om met zulke wedervragen te komen, terwijl ze toch belangrijk zijn om te kunnen bepalen of u wel of niet toestemming wil verlenen.

Deze folder is bedoeld om duidelijke antwoorden te geven en u te helpen bij uw besluit. Als u na het lezen nog vragen heeft, kunt u deze natuurlijk altijd stellen aan de medisch specialist.

Wat is een obductie?

Obductie is een inwendig onderzoek op een overleden persoon. Het wordt ook wel een sectie, lijkopening of autopsie genoemd. Het onderzoek wordt verricht door een patholoog, een medisch specialist die gespecialiseerd is in deze vorm van onderzoek.

Een obductie is te vergelijken met een operatie, waarbij na afloop het lichaam zodanig gesloten en verbonden wordt dat de overledene gewoon normaal gekleed opgebaard kan worden. Hiervoor maakt u afspraken met uw uitvaartverzorger. Bij een obductie zullen vrijwel alle organen van de overledene onderzocht worden. Het initiële onderzoek duurt ongeveer drie uur, een definitief verslag is in principe na maximaal 12 weken bekend en kan, als u dat wenst, door de behandelaar met u worden besproken. Voor het onderzoek van het lichaam en onderzoek van de hersenen wordt u apart toestemming gevraagd.

Obductie is ook mogelijk als er organen/weefsel worden afgestaan voor donatie.

Waarom obductie?

Het meest gegeven antwoord op deze vraag is: 'Om de doodsoorzaak vast te stellen.' Een andere reden kan zijn om vast te stellen of de ziekte erfelijk of besmettelijk is, de definitieve diagnose vast te stellen, na te gaan of een behandeling juist was en/of voldoende aansloeg of andere vragen te beantwoorden die er bij u misschien zijn.

Een obductie is het hulpmiddel bij uitstek om goed te onderzoeken wat in de laatste levensfase met een patiënt is gebeurd en om achteraf te controleren of een medische behandeling juist is geweest. Dat zal niet meer van betekenis zijn voor de patiënt zelf, maar wel voor u als nabestaande en voor andere patiënten, die kunnen profiteren van de lessen die de medisch specialisten van een obductie leren. De ervaring heeft geleerd dat ook bij patiënten waar het allemaal duidelijk leek, zich nog zaken kunnen voordoen die niemand had verwacht. De informatie die een obductie oplevert, helpt medisch specialisten om kritisch naar de door hen ingestelde behandeling te kijken.

Obductie is tevens van belang voor de wetenschap. Van veel ziekten is een groot deel van de kennis ontleend aan studies van obductiemateriaal.

Wat gebeurt er bij een obductie?

Kort samengevat wordt bij een obductie het lichaam van een overledene geopend en worden de organen in het lichaam onderzocht. Daarna worden ze over het algemeen één voor één uit het lichaam verwijderd, gewogen, en ook ingesneden om de binnenkant te kunnen zien. Vervolgens

Almelo

Zilvermeeuw 1
Postbus 7600
7600 SZ Almelo

Hengelo

Geerdinksweg 141
Postbus 546
7550 AM Hengelo

 facebook.com/ZGTInfo

 twitter.com/ZGT_info

 linkedin.com/company/zgt

 youtube.com/user/ZGTInfo

 zgt.nl - zgt.nl/mijnzgt

wordt uit elk orgaan een klein stukje weefsel genomen om na de obductie microscopisch te onderzoeken. Dat is belangrijk, omdat niet alle afwijkingen met het blote oog herkenbaar zijn. De organen worden vervolgens, behoudens het kleine stukje dat voor microscopisch onderzoek wordt gebruikt, direct teruggeplaatst in het lichaam. Uitzondering hierop zijn de hersenen, indien toestemming is gegeven voor schedelonderzoek (zie onder).

Als de overledene eenmaal is aangekleed en opgebaard is, is van de obductie niets meer te zien. Ook niet bij kale mensen waar een schedellichting voor hersenonderzoek heeft plaatsgevonden, omdat deze aan de achterkant van het hoofd gebeurt.

Indien u bezwaar heeft tegen onderzoek van de hersenen, kunt u dit aangeven bij de medisch specialist. Er wordt dan geen schedellichting verricht.

Het bewaren van weefsel en organen

Er zijn omstandigheden waarin, naast de kleine stukjes weefsel voor het microscopisch onderzoek, één of meer organen - of delen daarvan - langer worden bewaard, bijvoorbeeld het hart of de hersenen. Een eerste reden kan zijn dat het orgaan heel klein is zodat het in zijn geheel voor het aanvullend microscopisch onderzoek moet worden meegenomen. Een tweede reden kan zijn dat het een ingewikkelde afwijking van het orgaan betreft die uitgebreider onderzoek, al dan niet in samenwerking met een expert, noodzakelijk maakt. Een derde reden kan zijn dat het weefsel of orgaan eerst bewerkt moet worden voordat het goed onderzocht kan worden, zoals bijvoorbeeld bij de hersenen. De bewerking kan enkele dagen en soms weken in beslag nemen. Een vierde reden om een (deel van een) orgaan te bewaren, is voor onderwijsdoeleinden. Als het orgaan op een treffende wijze een bepaalde ziekte illustreert, kan het een grote dienst bewijzen bij het onderwijs aan medische studenten, medisch specialisten en verpleegkundigen. Deze weefsels of organen

kunnen dan niet met de overledene mee begraven of gecremeerd worden, maar worden later alsnog gecremeerd door het ziekenhuis. Het is belangrijk dat u zich dit realiseert. Indien u hier vragen over heeft of als u het bewaren van materiaal voor een van deze redenen als bezwaar ervaart, dan kunt u dit aangeven bij de medisch specialist. Als uw bezwaar ertoe leidt dat tijdens de obductie onvoldoende gegevens kunnen worden verkregen, dan zal de medisch specialist dit met u bespreken.

De procedure

De procedure begint met de vraag van de medisch specialist of u een obductie wilt laten verrichten, het uitreiken van deze folder en bij u informeren of u nog vragen heeft. U als nabestaande besluit of u toestemming verleent voor obductie. U kunt hierbij beslissen voor een volledige obductie inclusief hersenonderzoek, maar ook voor enkel onderzoek van (een deel van) het lichaam. Neem rustig de tijd voor uw beslissing en bespreek de mogelijkheden met uw medisch specialist.

Als u toestemming geeft, wordt de overledene naar het mortuarium overgebracht en wordt de obductie verricht door een patholoog. Na de obductie maakt de patholoog een verslag dat hij opstuurt naar de medisch specialist die de obductie heeft aangevraagd, deze is in principe na maximaal 12 weken bekend. Als u daar prijs op stelt, maakt deze medisch specialist een afspraak met u om de bevindingen van de patholoog met u te bespreken en eventuele extra vragen van u te beantwoorden. Als het nodig mocht zijn, kan de medisch specialist weer contact opnemen met de patholoog voor nader overleg.

Uitzonderingen op deze procedure

Als de overledene geen obductie wenste, kunt u als nabestaande niet meer toestemmen in een obductie.

Iemand die overlijdt na een ongeval, misdrijf of vermoeden daartoe, is een niet-natuurlijke dood gestorven en moet eerst gezien worden

door een gemeentelijke lijkschouwer. Deze beslist dan of gerechtelijke obductie verricht zal worden of dat het lichaam kan worden vrijgegeven.

Een gerechtelijke obductie wordt verricht door een gerechtelijke patholoog; hiervoor is toestemming van de familie niet vereist.

Als het lichaam wordt vrijgegeven, kunt u zelf besluiten of u een obductie wil laten verrichten. Deze wordt dan uitgevoerd door de patholoog van het ziekenhuis. Hiervoor is dus altijd toestemming van de nabestaanden vereist.

In geval van belangen ten aanzien van de volksgezondheid kan obductie zonder uw toestemming uitgevoerd worden. Een voorbeeld van obductie in het belang van de volksgezondheid is om te onderzoeken of een zeer besmettelijke ziekte heeft toegeslagen en hoe een epidemie kan worden voorkomen.

Obductie bij een kind

In principe is de procedure bij kinderen hetzelfde als bij volwassenen. Soms wordt weefsel uitgenomen voor genetisch onderzoek. Dit is vooral belangrijk indien een kind tijdens de zwangerschap of rond de geboorte is overleden en er een uitspraak gedaan moet worden of een afwijking erfelijk is, waardoor er een kans bestaat op herhaling bij een volgende zwangerschap. Als het hele kleine kinderen betreft, zijn de organen uiteraard ook heel klein en zal het hele orgaan in plaats van een stukje weefsel microscopisch onderzocht moeten worden en zal iets eerder worden overgegaan tot het bewaren van de organen om ze op een later tijdstip beter en eventueel samen met een expert te kunnen bekijken. Aangeboren afwijkingen bij kinderen zijn vaak complexer dan afwijkingen bij volwassenen en vereisen uitgebreider onderzoek. De duur van de uitslag van de bevindingen is echter verder gelijk aan die voor volwassenen.

Als u bezwaar heeft tegen het langer bewaren en niet mee begraven of cremieren van organen, kunt u dat kenbaar maken aan de

medisch specialist en wordt met uw wensen rekening gehouden.

Uitgebreidere informatie over het verrichten van obducties bij kinderen kunt u lezen in de voorlichtingsbrochure Obductie; informatie voor ouders en hulpverleners over onderzoek na overlijden bij kinderen van de Vereniging Samenwerkende Ouder- en Patiëntenorganisaties betrokken bij erfelijke en/of aangeboren aandoeningen (VSOP), tel. 035 603 40 40 of via de [website](#).

Vragen

Als u nog vragen heeft, kunt u deze bespreken met de behandelend medisch specialist.

Deze folder is een uitgave van de Nederlandse Vereniging voor Pathologie (NVVP). De folder is tot stand gekomen in samenwerking met de Nederlandse Patiënten Consumenten Federatie (NPCF).